

نشریه علمی فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده
سال شانزدهم، شماره ۵۴، بهار ۱۴۰۰: ۴۵-۲۷

ساخت و اعتبارسنجی پرسشنامه غیرت

محسن شریعت پناه^۲

ابوالحسن حقانی^۴

پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۰۸/۲۱

محمد رضا احمدی^۱

رحیم میردريکوندی^۳

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۵/۳۰

چکیده

این پژوهش با هدف ساخت پرسشنامه غیرت، بر اساس مبانی نظری اسلامی انجام گرفت. در این پژوهش، جهت مطالعه منابع اسلامی از روش تحلیل محتوا و برای ارزیابی روایی و اعتبار پرسشنامه، از روش پیمایشی و انتخاب اتفاقی ۱۰۰ تن از دانش‌پژوهان و طلاب علوم دینی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه‌الله علیه) در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ استفاده شد. ساختار برداشت شده از منابع اسلامی برای غیرت عبارتند از: مؤلفه‌های بینشی، عاطفی هیجانی، رفتاری، ارتباطی و جنسی. روایی محتوای این ساختار از نظر کارشناسان خبره دین و روان‌شناسی، طبق ساختار لیکرت چهار گزینه‌ای با میانگین کل ۳ و واریانس ۰/۵۶۴ محاسبه شده و روایی گویه‌ها با میانگین ۲/۸۷۵ و ضریب همبستگی و تطابق کندال در سطح اطمینان ۹۹ درصد به دست آمده است. همبستگی بالا میان مؤلفه‌ها با کل آزمون و همچنین بین گویه‌ها، نشان‌دهنده روایی سازه بود. اعتبار آزمون به واسطه بررسی همسانی درونی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. دو نیمه‌سازی نیز اعتباری در حد ۰/۷۹۹ و ۰/۶۳۷ برای دو نیمه را نشان داد. بنابراین این پرسشنامه از اعتبار و روایی مناسب برخوردار است. در نتیجه، پرسشنامه غیرت می‌تواند به عنوان ابزاری معتبر و علمی در پژوهش‌های اسلامی و کمی‌سازی استفاده شود.

کلیدواژه‌ها: غیرت، اعتبارسنجی، ساخت پرسشنامه و منابع اسلامی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

M.r.ahmadi313@gmail.com

M.shariatpanah@chmair.ir

R.mirdrikvandi313@gmail.com

Haqqani123@gmail.com

۱. استادیار گروه روان‌شناسی موسسه امام خمینی

۲. کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی دارالحدیث قم

۳. استادیار، عضو هیات علمی موسسه امام خمینی

۴. استادیار، عضو هیات علمی موسسه امام خمینی

مقدمه

انسان از آغاز خلقت به دنبال حفظ کیان متعلقات خود بوده و تعرض‌های وارد شده به موقعیت، وطن و خانواده‌اش را نمی‌پذیرفته و به سختی پاسخ می‌داده است. با ظهور اسلام و معرفی فضایل گوناگون در جهت نیل به هدف نهایی خلقت، یکی از ویژگی‌هایی مورد توجه، حفظ و پاسداری از خانواده بوده است که علاوه بر ممانعت از تعرض و فروپاشی خانواده، موجب انسجام اجتماعی می‌شود (میری، ۱۳۹۳). از سوی دیگر، تحولات اخیر در جوامع که منجر به تحولات در خانواده نیز شده است، ساختار و انسجام خانواده‌ها را نسبت به دهه‌های اخیر دچار آسیب‌های فراوانی کرده است. یکی از مواردی که روان‌شناسان بر آن تأکید دارند این است که مسائل تهاجم فرهنگی منجر به فراموش شدن سنت‌ها و جایگزین شدن باورهای بیگانه متناسب با فرهنگ دینی شده است (احمدی، ۱۳۹۱: ۱۱۵). در نتیجه سستی در حفظ خانواده، ورود مدرنیته و لذت‌گرایی منجر به فردگرایی‌ها و افزایش طلاق شده است. از این رو توجه به مسأله غیرت که دارای ابعاد گسترده دینی، وطنی، خانوادگی و عقیدتی است، می‌تواند از اهمیت زیادی برخوردار باشد و نقش مهمی در انسجام و موفقیت خانواده ایفا کند.

امام صادق (علیه‌السلام) فضیلت غیرت را یکی از سه ویژگی ضروری برای مدیر یک خانواده معرفی می‌کنند و می‌فرمایند: «إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَعِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبَعِهِ ذَلِكَ مُعَاشَرَةً جَمِيلَةً وَسَعَةً بِتَقْدِيرٍ وَغَيْرَةً بِتَخَضُّنٍ». (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۷۵: ۲۳۶) [یعنی: هر مردی برای اداره منزل و خانواده خود به سه خصلت نیاز دارد و اگر این خصایل در طبیعت او نباشد، باید خود را به سختی بیندازد تا آنها را به دست آورد؛ ۱. خوش رفتاری ۲. گشاده دستی سنجیده ۳. غیرت برای حفاظت از اهل منزل.

البته فضیلت غیرت در منابع اسلامی در سطح گسترده‌تری مورد توجه قرار گرفته است؛ آنچنان که غیرتمند بودن فرد، پاسخی در برابر غیرت‌ورزی خداوند متعال به انسان مؤمن است و نداشتن آن، موجب آثار منفی در فرد و ورود در جرگه‌ی منافقین می‌شود (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۱۵: ۷۹). همچنین وجود غیرت، لازمه ایمان قرار داده شده است (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۶۸: ۳۴۲) که سبب می‌شود فرد در خلوت و جلوت از گناه دوری کند (کلینی، ج ۵: ۵۳۵). در نتیجه این فرد مورد محبت خداوند متعال قرار می‌گیرد (متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۵: ۸۷۶).

با توجه به اهمیت این مفهوم، اندیشمندان علوم اخلاق و لغت به بررسی تبیین و شناسایی ابعاد آن پرداخته‌اند. کفوی با معنایی زیست‌شناختی از غیرت، آن را ویژگی عامی می‌داند که میان زن و شوهر شدیدتر می‌باشد و هنگامی که فرد درصدد مشارکت در امر اختصاصی باشد، اتفاق می‌افتد (کفوی، ج ۷: ۶۷۱). همچنین طریحی غیرت را تنفر و ناپسند داشتن کسی از شرکت دیگران در امری دانسته که سخت آن را دوست دارد و مورد علاقه‌اش است (طریحی، ج ۳: ۴۳۲).

برخی دیگر غیرت را احساسی بشری دانسته‌اند که بنا بر اسباب مختلف همانند توجه به امری خاص، غضب و شک در امانت زن ظاهر می‌شود (تمیمی، ۱۳۶۶: ۳۶۳). ابن فارس معتقد است «غیرت» دارای دو ریشه است: یکی از آنها به معنای «صلاح، اصلاح و منفعت» است و دیگری به «اختلاف بین دو چیز» دلالت دارد (ابوالحسین، ج ۴: ۴۰۴). همچنین برخی دیگر غیرت زن و مرد بر یکدیگر را از مصادیق حمیت نسبت به خود شمرده و اگر کسی در این امر شرکت داده شود را ناپسند می‌دانند (شرتونی، ج ۳: ۸۳۲). در فرهنگ لغت فارسی نیز غیرت به معنی تأثیرپذیری همراه با بغض و کینه و تیرگی دل معنا شده است که انسان معمولاً زمانی درکش می‌کند که احساس کند فرد محبوب وی، توجه یا محبتش را معطوف شخص دیگری کرده است (عمید، ۱۳۹۰، ج ۳: ۱۷۹۳).

در اصطلاح نیز غیرت به اشکال متعددی که تقریباً مشابه هستند، تعریف شده است. ملا احمد نراقی غیرت را تلاش برای حفظ چیزی که که نگهداری آن مهم است می‌داند؛ چیزی که از فضایل نفسانی است و ناشی از شجاعت، بزرگ‌منشی و قوت نفس است (نراقی، ۱۳۸۰: ۱۶۴).

علامه طباطبایی معتقد است: غیرت یکی از اخلاق حمیده و ملکات فاضله است و عبارت است از دگرگونی حالت انسان از حالت عادی و اعتدال، به طوری که انسان را برای دفاع و انتقام از کسی که به یکی از مقدساتش اعم از دین، ناموس یا جاه و امثال آن تجاوز کرده، از جای خود می‌کند و این صفت غریزی، صفتی است که هیچ انسانی به طور کلی از آن بی‌بهره نیست. هر انسانی را که فرض کنیم- هر قدر هم که از غیرت بی‌بهره باشد- باز در بعضی از موارد غیرت را از خود بروز می‌دهد.

پس غیرت یکی از فطریات آدمی است و اسلام دینی است که بر اساس فطرت تشریح شده و در آن امور فطری را تعدیل می‌کند؛ یعنی مقداری از آن که در حیات بشر لازم و ضروری است معتبر و واجب می‌سازد و آنچه نقص و خلل در آن هست و بشر در زندگی‌اش نیازی به آن ندارد، حذف نموده و از اعتبار می‌اندازد (طباطبایی، ترجمه همدانی، ج ۴: ۶۷۴). برخی دیگر نیز غیرت را

حس درونی می‌دانند که آفرینش برای محافظت و نگاهبانی از حریم خانواده و پاسداری از نسل، در وجود مرد نهاده است. در حقیقت، این حس در مرد وجود دارد که می‌خواهد ناموس خود را از دسترس کامجویی دیگران دور کند و همسر خود را تنها در انحصار خود نگه دارد (نجاتی، ۱۳۱۴: ۱۳۵).

در نهایت به دنبال تعریفی جامع، برخی غیرت را منع کردن دیگران از شرکت داشتن نابجا در حقی که شرع، عرف یا قانون برای او معرفی کرده و حمایت کردن از آن حق در برابر رفتار ناپسند و نابهنجار دیگران می‌دانند. از این جهت، هم به فردی که برای دفاع از مملکت خود می‌جنگد و هم به کسی که اجازه نمی‌دهد افرادی نابجا و بدون داشتن هیچ حقی، از ناموس او (مادر، خواهر، همسر، دختر و...) سوء استفاده کنند، انسان غیور گفته می‌شود (فقیهی، ۱۳۸۷: ۲۱۲).

برخی پژوهشگران غیرت را ناشی از سودگروی دانسته‌اند؛ به این صورت که غیرت به معنی محافظت و حساسیت نسبت به منشأ لذت است. لذا اگر عاملی خارجی منشأ لذت را مورد تعرض قرار دهد، انسان نسبت به آن عکس‌العمل نشان داده و سعی بر آن دارد تا از آن محافظت کند. به عنوان مثال غیرت در خانواده باید منجر به ایجاد لذت برای تک تک اعضای خانواده باشد و درد و رنج را از آنها دور کند (سبحانی‌نیا، ۱۳۸۹). در صورتی که منشأ غیرت در اسلام، محبت، شایستگی و شکر معرفی شده است و هدف از آن سعادت اخروی قرار داده شده است، نه لذت تنها که این نظریه بر آن تأکید دارد (میری، ۱۳۹۳).

در مجموع غیرت عبارت است از: حالت ناراحتی و کراهت به نحوی که موجب آشفتگی درونی شده و حالت تسامح را از انسان سلب کند و این واکنش به این دلیل است که فردی قصد مشارکت در حق اختصاصی و هتک حریم شخصی دیگر را دارد که منجر به دفاع او از امور ارزشمند خود می‌گردد.

پژوهشگران در سال‌های اخیر به بررسی غیرت پرداخته‌اند و در مورد ابعاد آن به پژوهش پرداخته‌اند. به عنوان مثال فقیهی (۱۳۸۳) در پژوهش خود نقش غیرت در سلامت فرد و اجتماع را مورد بررسی قرار داده که چگونه سست شدن غیرت موجب فروپاشی اجتماعی خواهد شد. حسینی (۱۳۸۵) به بررسی غیرت از دیدگاه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و غیرتمندی ایشان در موارد مختلف پرداخته است. میری (۱۳۹۳) غیرت‌ورزی نسبت به خانواده را مورد پژوهش قرار داده و ضمن بررسی عوامل مؤثر در غیرتمندی افراد، به تقسیم‌بندی غیرت پرداخته است. امیدواری (۱۳۹۴) ضمن بررسی غیرت دینی از منظر آیات و روایات و تعریف آن، به عوامل شکل‌گیری

غیرت اشاره کرده است. در پژوهشی دیگر، زادپور (۱۳۹۱) نیز علاوه بر بررسی منشأ تصوف، به مقایسه واژه‌های محبت، هیمنان و غیرت و تبیین آنها از دیدگاه عرفای صوفیه پرداخته است. اما با تکیه بر بررسی‌های انجام شده توسط محقق روشن شد هیچ یک از این پژوهش‌های صورت گرفته به تبیین مؤلفه‌های غیرت نپرداخته و صرفاً به صورت تک بعدی به بیان اهمیت غیرت و در بعضی موارد به جمع‌آوری مصادیق غیرت توجه داشته‌اند. از این رو، به موجب توجه منابع اسلامی به موضوع غیرت و تأکید بر کاربردی آن در زندگی بخصوص در قلمرو خانواده، به نظر می‌رسد ساخت ابزار غیرت از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است تا علاوه بر کاربرد آن در سنجش‌های مورد نظر، مکمل پژوهش‌های قبلی باشد و آغاز راهی برای شروع پژوهش‌های بعدی قرار گیرد. از این رو هدف پژوهش حاضر، ساخت پرسشنامه غیرت بر اساس منابع اسلامی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر، از نوع تحقیقات کاربردی است. روش مطالعه آزمون‌سازی است که در آن اطلاعات و مواد اولیه تحلیل به روش کتابخانه‌ای گردآوری شده و سپس با روش‌های مختلف استدلال، مورد تجزیه و تحلیل عقلانی قرار گرفته و در نهایت نتیجه‌گیری می‌شوند (شریعتمداری، ۱۳۸۸: ۵۴).

از سوی دیگر از آنجا که هدف محقق، توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا یک موضوع بوده (نادری، ۱۳۸۷: ۳۹)، در آن ویژگی‌ها، صفات یا موضوع مورد مطالعه قرار گرفته و در صورت لزوم ارتباط میان متغیرها بررسی می‌شود (حافظ‌نیا، ۱۳۹۵: ۴۷). از این رو می‌توان گفت پژوهش حاضر، از نوع همبستگی است، چرا که در مواردی با استفاده از یک گروه آزمودنی - دست کم دربارۀ دو یا چند متغیر - بدون آنکه هیچ یک از آنها دستکاری یا کنترل شوند، اطلاعاتی به دست می‌آید (هومن، ۱۳۸۵: ۳۸۷).

در پژوهش حاضر، با استفاده از منابع اسلامی (قرآن و روایات)، آموزه‌های اسلامی در موضوع غیرت به صورت تحلیل محتوای کیفی جمع‌آوری شد و سپس دسته‌بندی گردید. از سوی دیگر از آنجا که محصول نهایی این پژوهش تهیه و ارائه پرسشنامه اولیه غیرت است، مستلزم ارزیابی روایی و اعتبار آن به صورت میدانی است و به همین دلیل می‌توانیم روش تحقیق در بخش دوم پژوهش را «زمینه‌یابی» (پیمایشی) بدانیم.

جامعه آماری این پژوهش، متشکل از دانش پژوهان و طلاب حوزوی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمة الله) شیفت صبح در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ است که از میان آنها به صورت تصادفی ساده ۱۰۰ تن انتخاب شده بود.

ابزار پژوهش

در این پژوهش پرسشنامه ای وجود دارد که طی پژوهش توسط محقق ساخته شده است. این پرسشنامه ۱۴ ماده ای، دارای ۱۰ خرده مقیاس تحت عناوین مؤلفه های بینشی، هیجانی عاطفی، رفتاری، ارتباطی و جنسی است. مراحل ساخت این ابزار در قسمت روش جمع آوری داده بیان خواهد شد. برای نمره گذاری پرسشنامه باید توجه داشت که سؤالات بر اساس پنج گزینه (از خیلی کم تا خیلی زیاد) درجه بندی شده اند. برای تشخیص اینکه آزمودنی در هر خرده مقیاس چه نمره ای کسب کرده است، می توان نمرات هر یک از خرده مقیاس ها را جداگانه محاسبه کرد.

مراحل ساخت پرسشنامه

در ابتدا بر اساس روش تحلیل محتوا، آیات و روایات مربوط به غیرت جمع آوری شدند. سپس علاوه بر توصیف و تحلیل آنها، ویژگی های مربوط به غیرت در منابع معتبر روایی همچون: کتب اربعه، بحارالانوار و نیز کتب تفسیری همچون المیزان و همچنین سایت های علمی و نرم افزارهای علوم اسلامی وابسته به مرکز نور مورد جستجو قرار گرفت و استخراج شد. کلیدواژه هایی که در این جستجو مورد بررسی قرار گرفت، عبارتند از: غیرت، غضب، شجاعت، عفت، آنف، حمیت و عصیبت (تعصب) که در جهت مقوله بندی مفهوم غیرت از آنها استفاده شد. در مرحله بعد، مستندات، مؤلفه ها و گویه ها در قالب فرمی جهت ارزیابی کارشناسی آماده سازی شد. ارزیابی کارشناسی در دو مرحله انجام گرفت. در مرحله اول، حدود ۲۸ گویه همراه با مؤلفه ها و مستندات بین ۹ کارشناس متخصص دینی و دارای تحصیلات عالیه در روان شناسی پخش شد.

پس از ارزیابی کارشناسان و با توجه به نظرات و پیشنهادات، بعضی گویه ها حذف یا مورد اصلاح قرار گرفت و به ۱۸ گویه کاهش یافت. در مرحله بعد، سؤالات تغییر یافت و در دسترس کارشناسان قرار گرفت تا مورد ارزیابی قرار گیرند. در ضمن در این مرحله، نظرات ۸ کارشناس اعمال شد و برای بررسی روایی از آزمون محتوا و روایی سازه استفاده شد.

برای بررسی محتوا، ارزیابی ۹ تن از کارشناسان مورد استفاده قرار گرفت و هر گویه که مورد تأیید اکثریت بود به عنوان گویه معتبر در پرسشنامه انتخاب شد. در ضمن از روش میانگین نمرات کارشناسان به گویه‌ها و ضریب تطابق کندال نیز جهت کمی‌سازی روایی محتوا استفاده شد. محقق پس از اجرای آزمایشی، از روش آلفای کرونباخ، دو نیمه‌سازی گاتمن و دو نیمه‌سازی اسپیرمن براون جهت اعتبار سنجی استفاده کرده است. همان‌طور که خواهد آمد، نتایج حاکی از اعتبار بالا برای آزمون می‌باشد.

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آماری متعددی استفاده شد. برای مقایسه میانگین گروه‌های مختلف از آزمون T مستقل، تحلیل واریانس یک راهه و آزمون (تعقیبی) شفه استفاده شد. برای سنجش میزان تأیید گویه‌ها توسط کارشناسان در ارزیابی محتوا از روش میانگین و برای تشخیص میزان هماهنگی در نمرات کارشناسان از ضریب هماهنگی کندال، آزمون خی ۲ و در روایی سازه از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. برای اعتبارسنجی نیز روش آلفای کرونباخ، دو نیمه‌سازی گاتمن و اسپیرمن براون انتخاب شد. در ضمن، روش‌های آمار توصیفی برای دسته‌بندی، جدول‌بندی، نمودارها، شاخص‌های مرکزی و شاخص‌های پراکندگی مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

هدف تحقیق حاضر شناسایی مؤلفه‌ها و خرده‌مؤلفه‌های روان‌شناختی غیرت بود. یافته‌های تحقیق حکایت از آن دارد که غیرت دارای ۵ مؤلفه بینشی، هیجانی-عاطفی، رفتاری، ارتباطی و جنسی و ۱۴ خرده‌مؤلفه است که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱. مؤلفه‌ها و خرده‌مؤلفه‌های روان‌شناختی غیرت

مؤلفه‌ها	خرده‌مؤلفه‌ها
مؤلفه بینشی	ایمان عدم کفرورزی
مؤلفه هیجانی عاطفی	عدم سخت‌دلی حمیت عزت نفس
مؤلفه رفتاری	پرهیز از موسیقی شجاعت

مؤلفه‌ها	خرده مؤلفه‌ها
مؤلفه ارتباطی	کنترل ارتباط با نامحرم
	کنترل ظاهر همسر
	جلوگیری از خرید غیر ضروری
	محافظت همسر از نگاه بیگانه
مؤلفه جنسی	عدم سخت‌گیری
	عدم ارتباط جنسی با نامحرم
	عفت‌ورزی

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، ساختار غیرت در منابع اسلامی مبتنی بر ۵ مؤلفه و ۱۴ خرده مؤلفه می‌باشد. اولین مؤلفه غیرت، مؤلفه بیشی است که دارای دو خرده مؤلفه‌های ایمان و عدم کفرورزی است. مؤلفه دوم، مؤلفه هیجانی - عاطفی است و خرده مؤلفه‌های آن عدم سخت‌دلی، حمیت و عزت نفس است. سومین مؤلفه، مؤلفه رفتاری است که پرهیز از موسیقی و شجاعت به عنوان دو خرده مؤلفه این مؤلفه شناخته شده است. مؤلفه چهارم، مؤلفه ارتباطی بوده و در بررسی‌های صورت گرفته پنج خرده مؤلفه کنترل ارتباط با نامحرم، کنترل ظاهر همسر، جلوگیری از خرید غیر ضروری، محافظت همسر از نگاه بیگانه و عدم سخت‌گیری بی‌مورد برای این مؤلفه به دست آمده است. آخرین مؤلفه غیرت، مؤلفه جنسی است که دارای دو خرده مؤلفه عدم ارتباط جنسی با نامحرم و عفت‌ورزی می‌باشد.

روایی محتوا

جهت بررسی روایی محتوا از سه شیوه ذیل استفاده شد.

روش اول: تأیید کارشناسان

جهت بررسی روایی محتوا در مرحله اول، مستندات همراه با مؤلفه‌ها بین ۹ تن از کارشناسان و در مرحله دوم، گویه‌ها به همراه مستندات آنها بین ۹ تن از کارشناسان پخش شد تا نظرات خود را در مورد میزان ارتباط گویه‌های پرسشنامه با ویژگی (مؤلفه) استنباط شده از مستندات در قالب مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت (بسیار کم، کم، زیاد، بسیار زیاد) اعلام نمایند. از بین ۲۸ گویه، ۲ گویه مورد تأیید همه کارشناسان ارزیاب، ۳ گویه مورد تأیید ۷ کارشناس، ۴ گویه مورد تأیید ۶

کارشناس، ۹ گویه مورد تأیید ۵ کارشناس، ۳ گویه مورد تأیید ۴ کارشناس و ۴ گویه مورد تأیید ۳ کارشناس قرار گرفت. نتایج در جدول شماره ۲ بیان شده است:

جدول ۲. نمرات کارشناسان نسبت به میزان موافقت مؤلفه‌های غیرت با مستندات

مؤلفه	تعداد کارشناسان	تعداد زیرمؤلفه	مجموع	میانگین	نمره درصد
بینشی	۹	۲	۵۱	۲/۸	۷۰/۸
هیجانی - عاطفی	۹	۳	۷۱	۶/۲	۶۵/۷
رفتاری	۹	۲	۵۵	۳/۱	۷۶/۴
ارتباطی	۹	۶	۱۳۵	۳	۷۵
جنسی	۹	۲	۶۰	۳/۳	۸۳/۳
کل				۳	۷۵

دامنه میانگین توافق میان کارشناسان در مؤلفه بینشی بین ۲ (۵۰ درصد توافق) تا ۴ (۱۰۰ درصد توافق) به دست آمد و در مجموع میانگین توافق کارشناسان با این مؤلفه ۲/۸ (۷۰ درصد توافق) حاصل شد. دامنه میانگین توافق میان کارشناسان در مؤلفه هیجانی - عاطفی بین ۱ (۲۵ درصد توافق) تا ۴ (۱۰۰ درصد توافق) به دست آمد و در مجموع میانگین توافق کارشناسان با این مؤلفه ۲/۶ (۶۵/۷ درصد توافق) حاصل شد. دامنه میانگین توافق میان کارشناسان در مؤلفه رفتاری بین ۱,۵ (۳۷,۵ درصد توافق) تا ۴ (۱۰۰ درصد توافق) به دست آمد و در مجموع، میانگین توافق کارشناسان با این مؤلفه ۳,۱ (۷۶,۴ درصد توافق) حاصل شد.

دامنه میانگین توافق میان کارشناسان در مؤلفه ارتباطی بین ۱ (۲۵ درصد توافق) تا ۴ (۱۰۰ درصد توافق) به دست آمد و در مجموع میانگین توافق کارشناسان با این مؤلفه ۳ (۷۵ درصد توافق) حاصل شد. دامنه میانگین توافق بین کارشناسان در مؤلفه جنسی بین ۲/۵ (۶۲,۵ درصد توافق) تا ۴ (۱۰۰ درصد توافق) به دست آمد و در مجموع میانگین توافق کارشناسان با این مؤلفه ۳,۳ (۸۳,۳ درصد توافق) حاصل شد. در نهایت نیز، میانگین توافق کارشناسان با کل مؤلفه‌ها ۳ (۷۵ درصد توافق) به دست آمد.

روش دوم: استفاده از میانگین

روش دوم استفاده از میانگین بود. گزارش میانگین نمرات در جدول شماره ۳ ارائه شده است:

جدول ۳. میانگین نمرات کارشناسان نسبت به موافقت مؤلفه‌ها با مستندات

انحراف معیار	میانگین	۹ک	۸ک	۷ک	۶ک	۵ک	۴ک	۳ک	۲ک	۱ک	کارشناس	خرده مؤلفه
۰/۵۲	۳/۶	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۳	۳	۳	ایمان
۱/۶۷	۱/۲	۱	۱	۲	۱	۳	۴	۳	۳	۱	۱	عدم کفرورزی
۱	۲/۳	۲	۲	۴	۱	۲	۳	۳	۳	۱	۱	عدم سخت دلی
۱/۰۵	۳/۱	۲	۳	۴	۱	۴	۴	۴	۳	۳	۳	حمیت
۱/۲۸	۲/۸	۲	۴	۴	۱	۴	۳		۳	۱	۱	عزت نفس
۱/۱۱	۲/۷	۱	۳	۴	۱	۴	۲	۳	۳	۳	۳	پرهیز از موسیقی
۱/۷۲	۳/۴	۲	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۳	۳	۳	شجاعت
۱/۰۹	۳/۲	۲	۴	۴	۱	۴	۴	۴	۳	۳	۳	کنترل ارتباط با
۱/۰۵	۳/۱	۳	۴	۴	۱	۴	۴	۳	۳	۲	۲	کنترل ظاهر
۱	۲/۷	۳	۲	۴	۱	۴	۳	۳	۲	۲	۲	جلوگیری از
۱/۰۹	۳/۲	۲	۴	۴	۱	۴	۴	۴	۳	۳	۳	محافظت همسر
۱/۹۷	۲/۸	۲	۲	۴	۱	۴	۳	۳	۳	۳	۳	عدم سختگیری
۱	۳/۳	۳	۴	۴	۱	۴	۴	۴	۳	۳	۳	عدم ارتباط
۰/۴۶	۳/۸	۳	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۴	عفت ورزی
۰/۷۵	۳/۰	۲/۲	۳/۱	۳/۸	۱/۶	۳/۸	۳/۵	۳/۵	۲/۹	۲/۵	۲/۵	میانگین

جدول فوق بیانگر مشخصات آماری توصیفی خرده مؤلفه‌ها بر اساس نظر داوران می‌باشد. بر اساس داده‌های جدول فوق، دو خرده مؤلفه عدم کفرورزی و عدم سخت دلی با میانگین کمتر از ۲/۵ حذف خواهند شد و تمامی خرده مؤلفه‌هایی که دارای میانگین ۳ و بالاتر هستند، از نظر داوران پذیرفته شده‌اند و باید در ابزار سنجش غیرت باقی بمانند، اما خرده مؤلفه‌هایی که میانگین

نمره آنها بین ۲/۵ تا ۳ به دست آمده است، یعنی مواردی که پراکندگی میان داده‌ها اندک (یک و کمتر از ۱) است، باقی می‌مانند.

لذا دو خرده مؤلفه عدم سخت‌گیری بی‌مورد و جلوگیری از خرید غیر ضروری در ابزار سنجش غیرت باقی می‌مانند و خرده مؤلفه‌های عزت نفس و پرهیز از موسیقی حذف خواهند شد. به عبارتی از نظر داوران، خرده مؤلفه‌های عدم کفرورزی و عدم سخت‌دلی قطعاً غیرت را نمی‌سنجد و خرده مؤلفه‌های عزت نفس، پرهیز از موسیقی به سختی می‌تواند مرتبط با غیرت باشد. میانگین کل برابر با ۳، انحراف استاندارد ۰/۷۵۱ و واریانس ۰/۵۶۴ می‌باشد. بنابراین میانگین نظر کارشناسان درباره خرده مؤلفه‌های نظری غیرت نسبت به آموزه‌های دینی در حد بالاتر از متوسط (زیاد و خیلی زیاد) می‌باشد.

روش سوم: ضریب توافق کندال

در این روش برای بررسی میزان تطابق و هماهنگی کارشناسان در رتبه‌بندی مؤلفه‌ها از ضریب تطابق و هماهنگی کندال استفاده شده است.

جدول ۴: آزمون کندال جهت بررسی هماهنگی و تطابق نظر کارشناسان

۷	تعداد کارشناس
۰/۳۵۸	ضریب تطابق کندال
۳۲/۵۸۵	مجذور کای
۱۳	درجه آزادی
۰/۰۰۲	سطح معنی داری

همان‌گونه که سطح معنی داری آزمون مجذور کای در جدول فوق نشان می‌دهد، ضریب هماهنگی و تطابق کندال در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار می‌باشد و فرض H_0 رد می‌شود. بنابراین میان داوران هماهنگی و توافق وجود دارد.

روایی سازه

برای بررسی روایی سازه از محاسبه همبستگی خرده مؤلفه‌ها با یکدیگر و نمره کل پرسشنامه، همبستگی مؤلفه‌های هر خرده مؤلفه با نمره کل و همبستگی هر گویه با نمره کل استفاده شده است. جدول ۴ همبستگی مؤلفه‌ها با یکدیگر و با نمره کل را نشان می‌دهد:

جدول ۵. همبستگی مؤلفه‌ها با یکدیگر و با نمره کل

جنسی	ارتباطی	رفتاری	هیجانی	بینشی	غیرت	ضریب همبستگی پیرسون	
**۰/۷۲۵	**۰/۷۵۵	**۰/۶۸۰	**۰/۸۵۳	**۰/۸۱۲	۱	ضریب همبستگی پیرسون	غیرت
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	
**۰/۴۸۵	**۰/۵۰۹	**۰/۴۷۱	**۰/۶۴۹	۱	**۰/۸۱۲	ضریب همبستگی پیرسون	بینشی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	
**۰/۴۹۳	**۰/۵۳۷	**۰/۵۰۸	۱	**۰/۶۴۹	**۰/۸۵۳	ضریب همبستگی پیرسون	هیجانی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	
**۰/۵۳۴	**۰/۳۳۸	۱	**۰/۵۰۸	**۰/۴۷۱	**۰/۶۸۰	ضریب همبستگی پیرسون	رفتاری
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	
**۰/۳۶۴	۱	**۰/۳۳۸	**۰/۵۳۷	**۰/۵۰۹	**۰/۷۵۵	ضریب همبستگی پیرسون	ارتباطی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	
۱	**۰/۳۶۴	**۰/۵۳۴	**۰/۴۹۳	**۰/۴۸۵	**۰/۷۲۵	ضریب همبستگی پیرسون	جنسی

همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد همبستگی مؤلفه‌ها با نمره کل غیرت بالاتر از ۰/۶۷ به دست آمده است و ضریب همبستگی میان مؤلفه‌ها در همه موارد کمتر از ۰/۶۰ به دست آمده است.

اعتبار پرسشنامه

در این پژوهش برای برآورد اعتبار پرسشنامه از روش ضریب آلفا و روش دو نیمه‌سازی استفاده شده است.

جدول ۶. آماره اعتبار طیف

مقدار آلفا کرونباخ	تعداد گویه
.۸۱۵	۱۸

جدول ۷. آماره‌های گویه‌ها - طیف

گویه‌ها	عنوان گویه	میانگین طیف در صورت حذف گویه	واریانس طیف در صورت حذف گویه	همبستگی گویه با کل طیف	آلفای کرونباخ در صورت حذف گویه
۱	به خالق یکتا باور قلبی دارم	۵۸/۴۲	۲۴/۲۲۴	۰/۳۵۷	۰/۸۰۹
۲	به روز جزا باور دارم	۵۸/۴۱	۲۳/۶۷۹	۰/۵۵۱	۰/۸۰۲
۳	برای حفاظت از دین هر کاری از دستم بر بیاید انجام می‌دهم	۵۸/۷۶	۲۱/۹۶۵	۰/۶۷۷	۰/۷۹۰
۴	از تجاوز دیگران به حریم دین، ناموس و کشورم ناراحت می‌شوم	۵۸/۳۵	۲۴/۲۹۷	۰/۴۵۴	۰/۸۰۷
۵	اگر غریبه‌ای مزاحم ناموسم شود، خیلی آشفته می‌شوم	۵۸/۲۹	۲۴/۹۰۴	۰/۳۹۸	۰/۸۱۱
۶	از اینکه نسبت به ناموسم حساسم، احساس خوبی دارم	۵۸/۳۴	۲۳/۸۸۰	۰/۴۶۱	۰/۸۰۵
۷	برای دفاع از ناموسم تا پای جان می‌ایستم	۵۸/۳۸	۲۳/۹۳۳	۰/۴۴۲	۰/۸۰۶
۸	هنگام تجاوز به ارزش‌هایم، از تهدید، مجروحیت و کشته شدن نمی‌هراسم	۵۸/۷۰	۲۲/۱۴۷	۰/۵۳۵	۰/۷۹۸
۹	به گوش دادن موسیقی حرام تمایلی ندارم	۵۸/۷۶	۲۱/۷۴۸	۰/۵۳۸	۰/۷۹۷
۱۰	از گفتگوی غیرضروری محارم با غریبه‌ها ناراحت می‌شوم	۵۸/۶۷	۲۲/۱۵۹	۰/۶۱۷	۰/۷۹۳

گويه‌ها	عنوان گويه	میانگین طیف در صورت حذف گويه	واریانس طیف در صورت حذف گويه	همبستگی گويه با کل طیف	آلفای کرونباخ در صورت حذف گويه
۱۱	با آرایش کردن خانم در بیرون از منزل مخالفم	۵۸/۴۲	۲۳/۳۵۵	۰/۴۵۵	۰/۸۰۴
۱۲	از حضور همسر در مکان‌های شلوغ که باعث برخورد با نامحرم شود، جلوگیری می‌کنم	۵۸/۶۲	۲۲/۷۵۹	۰/۴۳۷	۰/۸۰۴
۱۳	اجازه خروج از منزل، بدون هماهنگی به خانم نمی‌دهم	۵۹/۶۱	۲۲/۴۵۷	۰/۳۲۷	۰/۸۱۶
۱۴	از ترس اینکه مبدا دیگران ناموس را ببینند، اجازه خروج از خانه را به ایشان نمی‌دهم	۶۰/۳۱	۲۴/۵۴۳	-۰/۹۹	۰/۸۳۰
۱۵	به طور کلی گفتگو با نامحرم را برای دختر و همسر ممنوع کرده‌ام	۶۰/۱۶	۲۴/۱۵۸	۰/۱۱۷	۰/۸۳۳
۱۶	به هیچ وجه حاضر نیستم با زن شوهردار ارتباط جنسی داشته باشم	۵۸/۳۳	۲۴/۸۷۷	۰/۶۱۱	۰/۸۱۵
۱۷	در نگاه کردن به امور تحریک کننده برای خود محدودیت شرعی قائل هستم	۵۸/۷۲	۲۲/۶۶۰	۰/۵۳۶	۰/۷۹۸
۱۸	در گوش کردن به صداهای تحریک کننده برای خود محدودیت شرعی قائل هستم	۵۸/۷۵	۲۱/۹۰۶	۰/۶۱۶	۰/۷۹۳

با توجه به اینکه مقدار آلفا کرونباخ به دست آمده بالاتر از $0/7$ می‌باشد ($\alpha=0/815$)، طیف بدون حذف هیچ سؤالی از پایایی (Reliability) لازم برخوردار می‌باشد. اما بر اساس

داده‌های جدول فوق، اگر گویه‌های شماره ۱۴، ۱۵ و ۱۶ حذف شوند، بر مقدار آلفا افزوده خواهد شد. گویه شماره ۱۶ نیز در صورت حذف، مقدار آلفا تغییر نخواهد کرد.

با توجه به ضریب همبستگی گویه‌ها با نمره کل طیف، سه گویه ۱۴، ۱۵ و ۱۶ از ضریب کمتر از ۰/۳ برخوردارند که بیانگر همبستگی ضعیف این گویه‌ها با نمره کل طیف می‌باشد. لذا بهتر است که این ۳ گویه از طیف سنجش غیرت حذف شوند و ابزار سنجش غیرت با ۱۵ گویه از اعتبار لازم برخوردار خواهد بود.

جدول ۸: آماره‌های اعتبار ابزار سنجش غیرت با روش دونیمه‌سازی

۰/۷۹۹	مقدار	نیمه اول	آلفا کرونباخ
۹	تعداد گویه‌ها		
۰/۶۳۷	مقدار	نیمه دوم	
۹	تعداد گویه‌ها		
۱۸	تعداد کل گویه‌ها		
۰/۶۱۳	همبستگی بین دو نیمه		
۰/۷۶۰	تساوی تعداد گویه‌ها	ضریب اسپیرمن - براون	
۰/۷۶۰	عدم تساوی تعداد گویه‌ها		
۰/۷۵۷	ضریب دو نیمه سازی گاتمن		

طبق جدول فوق، نتیجه مقدار آلفا در نیمه اول برابر با ۰/۷۹۹ و در نیمه دوم برابر با ۰/۶۳۷ می‌باشد که این بیانگر اعتبار گویه‌ها در نیمه اول و تا حدودی اعتبار آنها در نیمه دوم است. همبستگی بین دو نیمه ۰/۶۱۳ به دست آمده است که بیانگر همبستگی شدید بین دو نیمه می‌باشد که نشان دهنده اعتبار ابزار سنجش غیرت است. جهت تصحیح همبستگی به دست آمده از فرمول اسپیرمن - براون استفاده می‌شود که مقدار آن ۰/۷۶ می‌باشد که بیانگر همبستگی بالا بین دو نیمه است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، ساخت پرسشنامه غیرت بر اساس منابع اسلامی و اعتبارسنجی آن است. به جهت دستیابی به چنین هدفی، فرایند منظمی از مفهوم‌سازی تا جمع‌آوری داده و مقوله‌بندی آنها به صورت روشمند طی شد و در نتیجه، پرسشنامه‌ای معتبر به دست آمد.

بر اساس یافته‌های پژوهشگر، ساختار غیرت در منابع اسلامی مبتنی بر ۵ مؤلفه و ۱۴ خرده مؤلفه است. از مؤلفه‌های مهم غیرت، مؤلفه بیشی است. در بررسی پیرامون این مؤلفه به خرده مؤلفه‌های ایمان و عدم کفرورزی دست یافته شد.

مؤلفه دوم، مؤلفه هیجانی عاطفی است که در بررسی خرده مؤلفه‌های این مؤلفه، به خرده مؤلفه‌های عدم سخت‌دلی، حمیت و عزت نفس دست یافته شد.

سومین مؤلفه، مؤلفه رفتاری است که پرهیز از موسیقی و شجاعت را می‌توان به عنوان دو خرده مؤلفه این مؤلفه به حساب آورد؛ چرا که انسان غیور در ساحت رفتار نشانه‌هایی دارد که پرهیز از موسیقی یکی از آنهاست.

مؤلفه چهارم، مؤلفه ارتباطی است که در بررسی‌های صورت گرفته پنج خرده مؤلفه کنترل ارتباط با نامحرم، کنترل ظاهر همسر، جلوگیری از خرید غیرضروری، محافظت همسر از نگاه بیگانه و عدم سختگیری بی‌مورد به دست آمد.

از جمله محبوب‌ترین افراد برای انسان، همسر و فرزندان اویند. فرد غیور، به دلیل علاقه به همسر و فرزندان، اجازه نفوذ نامحرم را به حریم خانواده نمی‌دهد و نسبت به ناموس خود حساس است. غیرت و توجه کافی به پاکدامنی زن، زمینه‌ساز حفاظت از آلودگی‌ها و سبب دل‌بستگی بیشتر زن به همسرش خواهد شد (پناهی، ۱۳۹۳: ۱۶۴).

بررسی‌های پژوهشگر حاکی از آن است که فضیلت غیرت، فضیلتی فردی-اجتماعی است. انسان غیور برای حفاظت و نگهداری از اموری که نسبت به آنها حساسیت دارد، به اموری دست می‌زند که بارزترین آنها محدودیت ایجاد کردن در حوزه ارتباطات با افراد جامعه است.

مؤلفه پنجم، مؤلفه جنسی است و این مؤلفه، دارای دو خرده مؤلفه عدم ارتباط جنسی با نامحرم و عفت ورزی است. یکی دیگر از صفات انسانی که غرایز - به ویژه غریزه جنسی - را کنترل می‌کند، صفت غیرت در انسان است که از تجلیات ایمان محسوب می‌شود.

غیرت مانند حیا و ایمان، امری درونی است که مانع از انجام بعضی از کارها می‌شود. کسی که از غیرت برخوردار باشد، نه خود تن به آلودگی می‌دهد و نه در مقابل دیدن زشتی‌ها آرام می‌نشیند. اگر روح غیرت در خانواده، بخصوص والدین جریان داشته باشد، در کنترل یکدیگر و نهی از بدی‌ها حساس می‌شوند و بالطبع، فضایی سالم‌تر برای رشد و تعالی اعضای خانواده فراهم می‌گردد (ثابت، ۱۳۹۰: ۲۸۵).

با بررسی روایات و نظرات اندیشمندان اسلامی، مشخص شد که غیرت دارای دو نشانه اصلی است که عبارت است از: پاکدامنی و حفاظت از دین.

پس از ساخت و اجرای پرسشنامه، با بکارگیری ابزارهای آماری برای سنجش میزان اعتبار پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و دونیمه سازی استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آلفا کرونباخ حاصل شده بالاتر از ۰/۷ است ($\alpha=0/815$) طیف بدون حذف هیچ سؤالی از اعتبار (پایایی) (Reliability) لازم برخوردار می‌باشد.

همچنین با استفاده از روش دو نیمه سازی، مقدار آلفا در نیمه اول برابر با ۰/۷۹۹ و در نیمه دوم برابر با ۰/۶۳۷ است که این بیانگر اعتبار گویه‌ها در نیمه اول و تا حدودی اعتبار آنها در نیمه دوم می‌باشد. همبستگی بین دو نیمه ۰/۶۱۳ به دست آمده است که بیانگر همبستگی شدید بین دو نیمه می‌باشد که نشان‌دهنده اعتبار ابزار سنجش غیرت است. البته با توجه به ضریب همبستگی گویه‌ها با نمره کل طیف، سه گویه ۱۴، ۱۵ و ۱۶ از ضریب کمتر از ۰/۳ برخوردارند که این نشان‌دهنده همبستگی ضعیف این گویه‌ها با نمره کل طیف بود. لذا این ۳ گویه از طیف سنجش غیرت حذف شدند تا ابزار سنجش غیرت با ۱۵ گویه از پایایی لازم برخوردار باشد.

از این رو نتایج نشان داد که پرسشنامه از توانایی بالایی جهت سنجش غیرت برخوردار است. آزمون مؤلفه‌های هر خرده مؤلفه با نمره کل و همبستگی هر گویه با نمره کل استفاده شده است.

بدین ترتیب پژوهش حاضر می‌تواند نتایجی کاربردی از قبیل نتایج ذیل را در پی داشته باشد:

۱. شناسایی معیارهای اسلامی برای غیرت، می‌تواند راهنمای خوبی برای افراد باشد تا اخلاق و رفتار خویش را طبق معیارهای اسلامی در این زمینه شکل دهند.
۲. اطلاعات حاصل شده از این پژوهش، ابزار مناسبی برای محققین در تشخیص میزان غیرتمندی افراد بر اساس منابع اسلامی محسوب می‌شود.
۳. نتایج این پژوهش برای تشخیص و خودشناسی نسبت به میزان کمی و کیفی غیرت کاربرد دارد.
۴. بکارگیری این پرسشنامه در پژوهش‌های مداخله‌ای.

منابع

- قرآن کریم.
 نهج البلاغه.
 آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین. (۱۳۶۶ش). شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غررالحکم و درر الکلم، تهران: دانشگاه تهران.
 ابن بابویه، محمد بن علی. (۱۳۸۱ش). پاداش نیکی‌ها و کیفر گناهان، ترجمه مجاهدی، قم: سرور.
 ابن منظور، محمد بن مکرم. (۱۴۱۴ق). لسان العرب، بیروت: دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، دار صادر.
 ابوالحسین، احمد بن فارس بن زکریا. (۱۴۰۴ق). معجم مقانیس اللغة، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه.
 اکبری، محمود. (۱۳۸۱ش). غیرتمندی و آسیب‌ها، قم: گلستان ادب.
 امیدواری، زهرا. (۱۳۹۴ش). غیرتمندی از منظر آیات و روایات، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، قم: دانشگاه اصول دین.
 بستان، حسین. (۱۳۸۸ش). اسلام و تفاوت‌های جنسیتی در نهادهای اجتماعی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ تهران: دفتر امور بانوان.
 پسندیده، عباس. (۱۳۸۸ش). اخلاق پژوهی حدیثی، تهران: سمت.
 پناهی، علی‌احمد. (۱۳۹۳ش). سبک زندگی (همسرداری از منظر دین با رویکردی روان‌شناختی)، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
 الترمذی، محمد بن عیسی. (۱۴۰۲ق). سنن الترمذی، تحقیق: احمد محمد شاکر، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی.
 تیمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد. (۱۴۱۰ق). غررالحکم و درر الکلم، قم: دارالکتاب الاسلامی، تهران، مجتبی. (۱۳۹۱ش). سلوک عاشورایی (غیرت دینی)، تهران: مؤسسه فرهنگی پژوهشی مصابیح الهدی.
 ثابت، حسین. (۱۳۸۵ش). تربیت جنسی در اسلام، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
 جوهری، اسماعیل بن حماد. (۱۴۱۸ق). الصحاح، تاج اللغة و صحاح العربیه، بیروت: دارالفکر.
 حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۹۵ش). مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: سمت.
 احمدی، خدابخش. (۱۳۹۱). مؤلفه‌های تحکیم و تعالی خانواده در الگوی اسلامی پیشرفت، تهران: الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
 راغب اصفهانی، حسین بن محمد. (۱۴۱۲ق). المفردات فی غریب القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داودی، دمشق، بیروت: دارالعلم، دارالشامیه.
 رضایی تهرانی، علی. (۱۳۹۳ش). سیر و سلوک، طرحی نو در عرفان عملی شیعه، قم: مؤسسه امام خمینی.
 زادپور، مژگان. (۱۳۹۱). بررسی اصطلاحات عرفانی هیمان، محبت و غیرت در عرفان اسلامی تا پایان قرن ششم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

- سبحانی‌نیا، محمدتقی. (۱۳۸۹). «بررسی معیارهای هفت‌گانه جرمی بن‌تام با تکیه بر آموزه‌های اسلامی»، معرفت اخلاقی، سال اول، بهار، شماره ۲.
- شجاعی، محمدصادق. (۱۳۸۸ش). درآمدی بر روان‌شناسی تنظیم رفتار با رویکرد اسلامی، قم: دارالحدیث.
- شرتونی، سعید. (۱۴۰۳ق). اقرب الموارد فی فصیح العربیه و الشوارد، قم: کتابخانه مرعشی نجفی.
- شریعتمداری، مهدی. (۱۳۸۸ش). تحقیق و پژوهش در علوم رفتاری، تهران: کوهسار.
- صادقیان، احمد. (۱۳۸۹ش). قرآن و بهداشت روان، قم: زمزم هدایت.
- طباطبایی، سید محمدحسین. (۱۴۱۷ق). المیزان فی تفسیر القرآن، قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
- طریحی، فخرالدین. (۱۳۷۵ش). مجمع البحرین، تحقیق: سید احمد حسینی، تهران: مرتضوی.
- عبدی، حمزه. (۱۳۹۴ش). بررسی و تحلیل روایات مکارم الاخلاق، قم: دارالحدیث.
- عمید، حسن. (۱۳۹۰ش). فرهنگ عمید، تهران: امیرکبیر.
- فقیهی، علی‌نقی. (۱۳۸۷ش). تربیت جنسی (مبانی، اصول و روش‌ها از منظر قرآن و حدیث)، قم: دارالحدیث.
- قرشی، سید علی‌اکبر. (۱۴۱۲ق). قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- کاوایانی، محمد. (۱۳۹۳ش). روان‌شناسی در قرآن، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- کفوی، ابوالقواء. (۱۳۹۱). الکلیات للكفوی، ج ۷، تهران: ذوالقربی.
- کلینی، محمد بن یعقوب. (۱۴۰۷ق). الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- مجلسی، محمدباقر. (۱۴۰۳ق). بحارالانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار، بیروت: مؤسسه الوفاء.
- مدرس تبریزی، محمدعلی. (۱۳۹۲). قاموس المعارف، قم: مؤسسه امام صادق (علیه‌السلام).
- مصباح یزدی، محمدتقی. (۱۳۹۲). اخلاق در قرآن، قم: مؤسسه امام خمینی.
- مطهری، مرتضی. (۱۳۶۸ش). مجموعه آثار، جلد چهاردهم، قم: صدرا.
- میری، مجتبی. (۱۳۹۳). غیرت‌ورزی نسبت به خانواده در آیات و روایات، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، قم: دانشگاه قرآن و حدیث.
- میرحسینی، علی‌نقی. (۱۳۸۵). «غیرتمندی از منظر نبوی»، فرهنگ کوثر، شماره ۶۸.
- نجاتی، محمد عثمان. (۱۳۱۴ق). الدراسات النفسانيه عند العلماء المسلمين، قاهره: دارالشروق.
- نراقی، ملا مهدی. (۱۳۱۲ش). جامع السعادات، تهران: مطبوعات.
- هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۵ش). استنباط آماری در پژوهش رفتاری، تهران: سمت.

Construction and Validation of a Jealousy Questionnaire Based on Islamic Sources

Mohammad Reza Ahmadi ¹

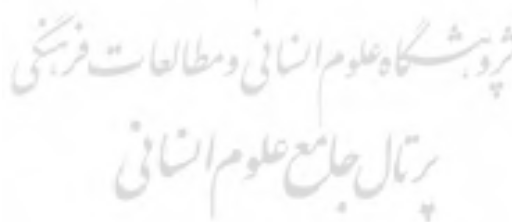
Mohsen Shariatpanah ²

Rahim Mir Dereikvandi ³

Abolhasan Haghani ⁴

The aim of this study was to construct a jealousy questionnaire based on Islamic theoretical foundations. To study the Islamic sources following content analysis method and to evaluate the validity of the questionnaire following the survey method by random selection, a sample of 100 scholars and students of religious sciences of Imam Khomeini Educational and Research Institute in the academic year 1397-1396 Were exploited. The structure derived from Islamic sources for zeal includes the components of insight, emotional, behavioral, communicative and sexual. The content validity of this structure was calculated by the experts of religion and psychology according to the Likert structure of four options with a total average of 3.0 and a variance of 0.564 and the validity of the items was obtained with an average of 2.875 and Kendall's coordination coefficient at 99% confidence level. The high correlation between the components with the whole test was also between the items indicating the construct validity. The validity of the test was obtained by examining the internal consistency of the questionnaire with Cronbach's alpha coefficient at the level of 0.87. The two semi-constructions also have a credit of / 799. And 637 /. Showed for two halves, so this questionnaire has good validity and validity. As a result, the Jealousy Questionnaire can be used as a valid and scientific tool in Islamic research and quantification.

Keywords: Jealousy, Validation, Questionnaire Making

-
1. Assistant Professor, Department of Psychology, Imam khomeini's Institution
M.r.ahmadi313@gmail.com
 2. Department of Psychology, Qom Darolhadis
M.shariatpanah@chmair.ir
 3. Faculty Board Member, Imam khomeini's Institution
R.mirdrikvandi313@gmail.com
 4. Faculty Board Member, Imam khomeini's Institution
Haqqani123@gmail.com